

Pārdomas par “zaļo kursu”. Vai tiešām CO2 ir “jāapkaro”?

Autors: Aleksandrs Lielmežs, siltumenerģētiķis

Cenšos izprast šī jēdziena būtību, kā tas ir radies un kādas varētu būt sekas, šo kursu realizējot. Informācijas ir daudz, bet kāda ir patiesība, grūti izprast. Sākums “zaļajam kursam” ir tas, ka vieni zinātnieki ir secinājuši, ka pie globālās sasilšanas un klimata izmaiņām “vainīga” ir cilvēka radītā ogļskābā gāze (CO2). Un tas ir ļoti slikti, jo apdraudēta cilvēces mierīga dzīve un planētas pastāvēšana, klimata izmaiņu dēļ. CO2 tiek nosaukts par dabas piesārņotāju. (Nosaukt CO2, floras dzīvības pamatu, par piesārņojušo vielu ir ļoti ciniski. Daudzi uzņēmēji siltumnīcās “piebaro” dārzeņus ar papildus CO2 un iegūst labākas ražas). Un pret to ir jācīnās ar visādiem līdzekļiem. Daļa politiķu to saskatīja par iespēju pārvērst konkrētā politikā un “iekustināt” ļoti lielas naudas plūsmas, lai “apkarotu” CO2. Eiropas Savienība izstrādāja Eiropas Klimata aktu un tika noteikts tā saucamais “zaļais kurss”. Tajā noteikts, ka pakāpeniski jāizvirza visādi praktiski darāmie darbi, lai sasniegtu mērķus, kas ievērojami samazina CO2, lai visbeidzot 2050 gadā sasniegtu klimata neitralitāti. Klimata neitralitāte nozīmē to, ka visu cilvēka darbības rezultātā emitēto CO2 ir jāabsorbē. Tā vismaz ir definējusi Eiropas Savienība un uzlikusi par pienākumu dalībvalstīm rīkoties, lai šos mērķus sasniegtu.

Bet rodas vairāki jautājumi. Vai tiešām cilvēka darbības rezultātā radītā CO2 tik ļoti ietekmē klimatu un apdraud planētas pastāvēšanu? Kas ir spējīgs precīzi noteikt visas planētas gaisa sastāvā, divām dzīvības formām nepieciešamo dzīvības pamatu, florai CO2 un faunai skābekli (O2), esošo daudzumu un to mijiedarbību? Fauna ieelpo O2 un izelpo CO2, bet flora “ieelpo” CO2 un “izelpo” O2. Vai tiešām māte daba nespēj to pati regulēt un šoniecīgo cilvēka iejaukšanos CO2, it kā palielināšanā, līdzsvarot? Vai, tomēr, viss varbūt ir pavisam savādāk, nekā tas ir pasludināts, ka CO2 ir tas sliktais, kas jāapkaro? Pavisam nesen, Japānas

zinātnieki no Taho universitātes veicot 400 000 nākotnes situācijas modulācijas ir secinājuši, ka pasaule ies bojā tieši CO₂ trūkuma dēļ, jo tas būs nepietiekams, lai radītu O₂. Tad kuriem zinātniekiem ir taisnība? Ja Japānas, tad “zaļā kursa” realizācija, tēlaini izsakoties, ir zara zāģēšana uz kura paši sēžam. Negribētos šo tik cilvēcei svarīgo jautājumu atstāt tikai kā ticības jautājumu. Vai CO₂ izpostīs, vai izglābs šo pasauli? Vai arī nav taisnība, ne vieniem, ne otriem. Jo citi zinātnieki ir izpētījuši, ka planētas temperatūras izmaiņas ir saules darbības izmaiņu rezultātā un tam ir izteikti ciklisks raksturs, kas atkārtojas. Vēl citi zinātnieki, pētot zemes kodola enerģijas izmaiņas, pieļauj, ka tāpēc veidojas krasas klimata izmaiņas. Iespējams arī, ka tieši cilvēki nesaprātīgi izmantojot saules un vēja enerģiju, neļaujot tai brīvi veikt savu paredzēto darbību, izraisa klimata izmaiņas? Varbūt ir vēl citādāk, nekā mūsu pašreizējās cilvēces zināšanas atļauj spriest un izvirzīt pieņēmumus par to kas mūs sagaida? Varbūt, ka mūsu galaktikas ļoti ātrais lidojums Visuma tālēs saskaras ar tādiem procesiem, kas ietekmē arī Zemes klimatu? Lai pasaules zinātnieki par šīm tēmām sarīko Vispasaules konferenci un mēģina vienoties par CO₂ globālo ietekmi uz dabu un tās procesiem.

Bet, kamēr tas nav noticis un vai vispār notiks, Eiropas Savienība spiež dalībvalstis veikt praktiskas darbības, lai krasi samazinātu CO₂ emisijas. Kā arī iedibināt visaptverošas sankcijas (CO₂ kvotu pirkšanu un pārdošanu) pret tiem, kas tās rada.

Citāti no Eiropas Parlamenta dokumentiem: 1. “Emisijas kvotu tirdzniecības sistēma ETS, saukta arī par principu "piesārņotājs maksā", uzliek par pienākumu vairāk nekā 10 000 spēkstacijām un rūpnīcām saņemt atļauju katrai CO₂ izmešu tonnai. Tam vajadzētu nodrošināt **stimulu radīt mazāk piesārņojuma**, proti, jo mazāk piesārņojuma, jo mazāk tiek maksāts. Uzņēmumiem šīs atļaujas ir jāpērk, izmantojot izsoles, cena atbilst pieprasījuma un piedāvājuma noteikumiem. Taču dažkārt šīs atļaujas tika izsniegtas arī bez maksas, īpaši nozarēs, kur pastāv risks, ka uzņēmumi pārcels ražošanu uz citiem reģioniem, kur emisiju ierobežojumi nav tik stingri.”

2. “No 2027. gada izveidot atsevišķu emisiju tirdzniecības sistēmu (ETSII) ēkām un autotransportam. ETS II izveidi iespējams atlikt līdz 2028. gadam, lai pasargātu iedzīvotājus ārkārtīgi augstu

enerģijas cenu gadījumā. Tiks izveidots arī jauns cenu stabilitātes mehānisms, kas tirgum nodrošinās papildinājumu 20 miljonu kvotu apmērā, ja vienas ETS II kvotas cena pieaugs virs 45 eiro”. Citātu beigās.

ETS esošiem uzņēmumiem 2030.g. jāsasniedz – 62% pret 1990 g. emisiju apjomu. Kopā ETS un ETS II jāsasniedz -55% pret 1990.g apjomu. ETS un ETS II, skar ļoti plašas jomas un sadārdzina daudzus produktus un pakalpojumus.

Saeima 09.10. 2025.g. nobalsoja par pievienošanos EST II, kas pamatā skar autotransporta nozari. Tas nozīmē, ka viss paliks dārgāks. Par cik? Labs jautājums. Uz kuru atbildi pašlaik nezina neviens.

Ar 2028.g. ir paredzēts aplikt ar CO2 nodokli arī visas preces, kas tiek iegādātas no trešajām valstīm, kurām ir sliktāki rādītāji CO2 emisiju jomā, nekā ES. Arī šis nodoklis sadārdzinās daudzus produktus. Visa iekasētā nauda no šī nodokļa būs pa tiešo jāieskaita ES budžetā.

Tiek ieviesti arī vairāki termini, kas ir jāvērtē kritiski. Termins atjaunojamie energoresursi un zaļā enerģija. Pie tiem pieskaita sauli, vēju, ūdeni un koksni, ja ar to palīdzību iegūst enerģiju, vai nu elektroenerģiju, vai siltumenerģiju. Saule nav atjaunojamais avots. Tas ir avots, kas pamazām, diemžēl, izdziest. Ūdens un vējš. Tie veidojas Zemes dabiskos procesos, kas ne atjaunojas, ne izbeidzas. Tie vienkārši ir. Vienīgi koksni varētu uzskatīt par atjaunojamo energoresursu. Pieņēmums, ka fosilie kurināmie neatjaunojas un ir kaitīgi, jo tos sadedzinot rodas “sliktais” CO2, ir tikai pieņēmums. Kad mācījos pagājušā gadsimta 70 gados RPI Elektroenerģijas fakultātē, tad tā laika zinātnieki apgalvoja, ka fosilais kurināmais pietiks tikai 20-30 gadus. Ir pagājuši jau vairāk kā 50 gadi, bet fosilā kurināmā atradnes tiek atrastas vēl un vēl. Kurš var noteikt cik daudz fosilās izejvielas rodas zemes dziļēs? Gāzes patēriņš pasaulē tikai pieaug. To sadedzinot izmešu ir trīs reizes mazāk, nekā sadedzinot koksni. Tāpēc uzskats, ka gāzi izmantot enerģijas iegūšanai ir kaut kas slikts, neiztur kritiku. Jo bez gāzes tāpat neiztikt, jo kādam, tad, kad nespīd saule un nepūš vējš, ir jānodrošina enerģijas ražošana. Tās var būt tikai koģenerācijas stacijas, atomstacijas vai hidroelektrostacijas. Jo vairāk izveidos Saules (SES) un Vēja parkus (VES), jo vairāk būs jābūvē šīs

balansēšanas jaudas. Tas nav ekonomiski. Uzskats, ka elektroenerģijas iegūšana, izmantojot saules un vēja enerģiju dod neatkarību, veicina elektroapgādes drošību un ir lētāk, ir maldinošs. Tie ir ļoti neprognozējami un nestabili enerģijas ieguves avoti. Pastāv aprēķini, ka tie nedrīkstētu no kopējās elektroenerģijas ģenerējošās jaudas pārsniegt 13-14%. Ja ir vairāk, tad strauji pieaug kopējās energosaimniecības izmaksas gala patērētājiem, jo šī nestabilitāte ir jākompensē no citiem avotiem. To uzskatāmi var redzēt EUROSTAT datu bāzē, aplūkojot elektroenerģijas cenas dažādās valstīs. Valstīs ar lielāku AER īpatsvaru no kopējās jaudas ir arī lielākas cenas. Elektroapgādes sistēma kļūst daudz nedrošāka, jo pie tik svārstīgas elektroenerģijas ražošanas, ir daudz grūtāk noturēt strāvas frekvenci 50 Hz (+ - 0,2) robežās.

Ja naudas ir ļoti, ļoti daudz, tad var veidot arī šādu “zaļā kursa” politiku. Bet! Vai tiešām tiks sasniegti šie iedomātie mērķi? Un, ja arī tiks sasniegti, vai klimata izmaiņas tiks ietekmētas? Kā to izmērīs? Un cik tas iedzīvotājiem izmaksās?

23.09.2025.g. ASV Prezidents Donalds Tramps no ANO tribīnes teica šādus vārdus: “Neatkarīgi no tā, vai to sauc par globālo atdzišanu, globālo sasilšanu vai klimata pārmaiņām, tā ir visu laiku lielākā krāpšana, kas pastrādāta pret pasauli. Es jums saku, ja jūs netiksiet vaļā no zaļās enerģijas afēras, jūsu valstis bankrotēs”.

Es ļoti ceru, ka Eiropas politiķi sapratīs šo savu maldību par CO2, un atteiksies no “zaļā kursa”.